

مدل‌های سوسیالیسم مشارکتی

گروه نویسندگان طرفدار سوسیالیسم مشارکتی

برگردان: ح. ریاحی
نشر بیدار

نشر بیدار به تازگی هشتمین دفتر خود در دفاع از سوسیالیسم را منتشر کرده است. این شماره تماما به معرفی مدل‌های سوسیالیسم مشارکتی اختصاص دارد. مجله علم و جامعه ابتکار سمپوزیوم مدل‌های مشارکتی را به عهده داشته است. در این سمپوزیوم پت دوین، دیوید کوتز، ال کمپبل، دیوید لایمن، الن کترل و پل کاکشات، مایکل آلبرت و روبین هانل، جان اونیل رساله‌ای را به نشست ارائه می‌دهند و ۲ نفر از شرکت‌کنندگان آن را مورد تفسیر قرار می‌دهند و نویسندگان رساله به انتقادات پاسخ می‌دهند. این دفتر از ۷ رساله، ۱۴ تفسیر و ۷ پاسخ تشکیل شده است. آنچه که در میان شرکت‌کنندگان سمپوزیوم مشترک است نفی روایت روسی از سوسیالیسم و نفی سوسیالیسم بازار است، آنها بر روی ارائه بدیل سوم که آن را سوسیالیسم مشارکتی می‌نامند توافق نظر دارند. در بین

ارائه‌کنندگان مدل توافق نظر فراوانی وجود دارد، اما هر یک از این مدل‌ها در حوزه نهادهای جامعه خودگردان و روندهای تصمیم‌گیری از تاکیدات و ویژگی‌های خاص خود برخوردار است. در این مدل‌ها موضوعات تمرکز - عدم‌تمرکز، برنامه - بازار، تصمیم‌گیری‌های کلان و تصمیم‌گیری‌های خرد و محلی، تنظیم نیازهای سراسری یا دانش عملی و محلی، مسایل زیست محیطی، نوآوری... به بحث گذاشته می‌شود. در این مدل‌ها مبنای رساله بر روی طرح نظرات اثباتی پایه‌ریزی شده، اما در برخی از رساله‌ها به انتقاد از مدل‌های سوسیالیسم مشارکتی نیز تا حدودی پاسخ داده شده است. به طور کلی در بین طرفداران سوسیالیسم مشارکتی در پیوند با نهادهای جامعه خودگردان سایه روشن‌هایی وجود دارد. برخی وزن نمایندگان مردم را برجسته می‌کنند، برخی شورای تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان را تعیین‌کننده می‌دانند، و برخی از مفهوم مالکان اجتماعی که از نیروهای فوق وسیع‌تر است - یعنی همه کسانی که تولید و سرمایه‌گذاری بر سرنوشت آنها اثر می‌گذارد - در تعیین برنامه‌ها و اتخاذ سیاست سود می‌جویند. مدل‌های سوسیالیسم مشارکتی اولین اثر به زبان فارسی است که پس از فروپاشی شوروی به ارائه آلترناتیوی می‌پردازد که هم با سوسیالیسم روسی و هم با سوسیالیسم بازار مرزبندی دارد. این کتاب خطوط کلی و عمومی یک نظام جایگزین را به تصویر می‌کشد و در حد یک مدل کلی به طرح مسایل می‌پردازد. این کتاب وارد جزئیات مسایل جامعه سوسیالیستی نمی‌شود و قرار هم نبوده که چنین وظیفه‌ای را به عهده گیرد. تشریح کامل مدل‌های سوسیالیسم مشارکتی در دیگر آثار تک تک ارائه‌کنندگان مدل وجود دارد، و در جدل با مخالفان، هر دم صیقل یافته‌تر شده است. ارجاع به رفرانس‌های کتاب می‌تواند این مهم را به خوبی نشان می‌دهد.

گروه نویسندگان طرفدار سوسیالیسم مشارکتی به جز یک مقاله از مایکل آلبرت و دیوید کوتز در ایران شناخته شده نیستند و تاکنون هیچ یک از نوشته‌های آنها به فارسی ترجمه نشده است. غالب چپ‌های ایران که پس از فروپاشی شوروی می‌بایست بازاندیشی و بازسازی ایده‌های سوسیالیسم را در دستور قرار دهند از این مهم غفلت ورزیده و به نحو یک جنبه‌ای به دعاها و اختلافات درون حاکمیت پرداخته‌اند. تردیدی نیست که امر بازسازی آرمان بزرگ سوسیالیسم بدون مداخله موثر در سیاست جاری ناممکن است؛ اما آنچه که نیروهای مدافع سوسیالیسم ایرانی آن را در نمی‌یابند اهمیت طرح دیدگاه‌های بدیل و آلترناتیو در امر بازسازی اندیشه‌های چپ می‌باشد. کتاب مدل‌های سوسیالیسم مشارکتی نه به همه مسایل جامعه آینده پاسخ داده و نه در بین آثار مارکسیست‌های مشارکتی به بررسی تفصیلی مدل‌های سوسیالیسم پرداخته است. اما در ارائه یک خطوط عمومی و کلی در جامعه آینده به همه کسانی که به نظم موجود تن نمی‌دهند و دنیای انسانی‌تری را می‌جویند یاری می‌رساند. ما مطالعه این اثر را به همه شیفتگان راه آزادی و سوسیالیسم توصیه می‌کنیم.